

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ
Α. Φλωρόπουλου
για μαθητές με απαιτήσεις

30
ΣΧΟΛΙΑ ΑΠΟΦΥΓΑΣ

<http://www.floropoulos.gr> - email: info@floropoulos.gr

• ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Βερανζέρου 6, Πλατεία Κάνιγγος, Τηλ.: 210-38.14.584, 38.02.012, Fax: 210-330.42.42
• ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Λ. Βουλιαγμένης 244 (μετρό Δάφνης), Τηλ.: 210-9.76.76.76, 9.76.76.77

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΤΗΣ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κυριακή 21 Οκτωβρίου 2012

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Α. Αλλά εκείνος (ο κατάλογος της πινακίδας) είναι η μεγαλύτερη απόδειξη. Όταν, δηλαδή, επιστρέψατε από την εξορία, αποφασίσατε με ψηφοφορία να σας παραδώσουν οι φύλαρχοι κατάλογο των ιππέων, για να εισπράξετε πίσω το επίδομα απ' αυτούς. Κανείς, λοιπόν, δε θα μπορούσε να αποδείξει ούτε ότι εγώ αναγράφηκα από τους φυλάρχους ούτε ότι παραδόθηκα στους συνηγόρους του δημοσίου ούτε ότι επέστρεψα το επίδομα. Και όμως είναι εύκολο σ' όλους να καταλάβουν αυτό, ότι δηλαδή ήταν ανάγκη στους φυλάρχους να τιμωρούνται οι ίδιοι, αν δεν αποκάλυπταν αυτούς που είχαν λάβει τα επιδόματα. Επομένως, θα μπορούσατε να πιστεύετε σ' εκείνους τους καταλόγους (των φυλάρχων) πολύ πιο δίκαια παρά σ' αυτές (τις ξύλινες πινακίδες). Γιατί, απ' αυτές (τις ξύλινες πινακίδες) ήταν εύκολο, σ' όποιον ήθελε, να σβηστεί το όνομά του ενώ σ' εκείνους (στους καταλόγους των φυλάρχων) ήταν υποχρεωτικό να αναγραφούν από τους φυλάρχους εκείνοι που υπηρέτησαν ως ιππείς.

Β1. Ο Μαντίθεος, προκειμένου να αναιρέσει την κατηγορία ότι υπηρέτησε ως ιππέας την εποχή των Τριάκοντα, καταφεύγει σε μια σειρά επιχειρημάτων. Αρχικά, αναφέρει πως το «σανίδιον», είναι αναξιόπιστο αποδεικτικό στοιχείο ενοχής. Στηρίζει την άποψή του αυτή στο γεγονός ότι σ' αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται πολλοί από εκείνους, που οι ίδιοι ομολογούν ότι ήταν ιππείς, ενώ αναγράφονταν μερικοί, που τότε είχαν φύγει από την Αθήνα. («έν τούτω γάρ πολλοί μὲν ...ἐγγεγραμμένοι εἰσίν»).

Στη συνέχεια της απολογίας του υποστηρίζει πως το πλέον αξιόπιστο και έγκυρο στοιχείο για την εξεύρεση της αλήθειας είναι ο κατάλογος των ιππέων που παρέδιδαν οι φύλαρχοι στη Βουλή. Σ' αυτόν αναγράφονταν οι ιππείς, οι οποίοι έπρεπε στο τέλος της θητείας τους να παραδώσουν στο δημόσιο την κατάσταση, δηλαδή το επίδομα που είχαν λάβει στην αρχή της θητείας τους. («ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ...κατάστασιν καταβαλόντα»). Η σύνταξη των καταλόγων από τους φυλάρχους ήταν προσεκτική και υπεύθυνη καθώς υπήρχε ο κίνδυνος εάν δεν αποδείκνυαν ποιοι είχαν υπηρετήσει ως ιππείς κατά την περίοδο των Τριάκοντα και επομένως ποιοι έλαβαν τα επιδόματα, να επιβαρυνθούν οικονομικά και να

πληρώσουν οι ίδιοι οι φύλαρχοι τα οφειλόμενα από τους ιππείς χρήματα. («καίτοι πᾶσι ῥάδιον τοῦτο... αὐτοῖς ζημιοῦσθαι.»). Ακολουθῶς ο Μαντίθεος δηλώνει με βεβαιότητα ὅτι κανείς δεν μπορεί να αποδείξει τα τρία βασικά ενοχοποιητικά στοιχεία: ὅτι δηλαδή το ὄνομά του δεν συμπεριλήφθηκε στον κατάλογο των Τριάκοντα, ὅτι δεν παραδόθηκε στους δικηγόρους του δημοσίου για να απαιτήσουν την επιστροφή του ἐπιδόματος και τέλος δεν κατέβαλε ποτέ το ἐπίδομα. («ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν...καταβαλόντα.»). Το λογικὸ συμπέρασμα που προκύπτει ἀπὸ την επιχειρηματολογία του εἶναι ὅτι δεν υπηρέτησε ὡς ἱππέας την ἐποχὴ των Τριάκοντα και επομένως τα τρία αὐτά στοιχεία ἀποδεικνύουν την ἀθωότητά του.

Τα επιχειρήματα του Μαντίθεου εἶναι ἰσχυρά και πειστικά και εἶναι ἐνθυμήματα, δηλαδή βραχυλογικοὶ συλλογισμοὶ που δίνουν πιθανὸ συμπέρασμα. Ο ῥήτορας ἀρχικὰ θέτει ὑπὸ ἀμφισβήτηση τον ἰσχυρισμὸ των ἀντιπάλων του καθὼς πράγματι ἡ πινακίδα («σανίδιον»), ἐφόσον ἦταν ἐκτεθειμένη σε κοινὴ θέα και ἀρα εὐκόλα θα μπορούσε κάποιος να προσθέσει το ὄνομά του ἀποτελεῖ νοθευμένο και ἀναξιόπιστο στοιχεῖο. Ἐπιπλέον, ὡς γνώστης της ψυχολογίας των Ἀθηναίων γνωρίζει πῶς να χρησιμοποιεῖ με ἀποτελεσματικότητα ἀκράδαντα στοιχεία, δηλαδή την ἐγκυρότητα του καταλόγου των φυλάρχων, γεγονός που καθιστὰ πραγματικὰ βάσιμη την επιχειρηματολογία του.

B2. σανίδιον: Μικρὴ σανίδα που λεγόταν και λεύκωμα, γιατί ἦταν ἀλειμμένη με γύψο. Πάνω σ' αὐτὴν ἔγραφαν τα ὀνόματα των ἱππέων και την ἐξέθεταν σε κοινὴ θέα (βλέπε και Λυσία, *Περὶ τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας* 10). Ἡ ἀναγραφή του ὀνόματος του Μαντίθεου στο σανίδιο ἀποτελοῦσε για τους κατηγοροὺς του τη μοναδικὴ ἀπόδειξη ὅτι υπηρέτησε ὡς ἱππέας ἐπὶ των Τριάκοντα και ὅτι ὡς ὀλιγαρχικὸς ἦταν ἐχθρὸς του δημοκρατικὸ πολιτεύματος.

Φύλαρχος: Στην Ἀθῆνα ἐκλέγονταν δέκα φύλαρχοι, ο καθένας των ὁποίων εἶχε την ἀρχηγία του ἱππικὸ της φυλῆς του. Ἀρχηγοὶ ὅλου του ἱππικὸ ἦταν δύο ἱππάρχοι. Ἔργο των φυλάρχων ἦταν να παραδίδουν στη βουλή κατάλογο ὄσων ἦταν υποχρεωμένοι και ἱκανοὶ να ἱππεύουν. Την ἐποχὴ του Ἀριστοτέλη τον κατάλογο αὐτὸ παρέδιδαν στους φυλάρχους και ἱπάρχους οι καταλογεῖς.

Γράμματα: Δηλαδή οι κατάλογοι στους ὁποίους ἀναγράφονταν τα ὀνόματα των ἱππέων ἀπὸ τους ὁποίους εἰσπράχθηκαν τα δοθέντα ἐπιδόματα, ἦταν πιο ἀξιόπιστα ἀπὸ τα ἐκτεθειμένα σανίδια, διότι ἦταν ἐγκυρότερα. Ο κίνδυνος να παραλειφθοῦν ἀπὸ τους καταλόγους κάποια ὀνόματα ἱππέων και να πληρώσουν οι φύλαρχοι τα οφειλόμενα ἀπὸ ἐκείνους χρήματα ἔκανε προσεκτικὴ και υπεύθυνη τη σύνταξή τους. Ἡ παράδοση των καταλόγων αὐτῶν ὡς ἐπισήμων ἐγγραφῶν στη Βουλή ἀπέκλειε ὁποιαδήποτε ἀλλοίωσή τους.

B3. Σχολικό βιβλίο σελ 17 «Επειδή ο νόμος όριζε... θεωρείται ο Λυσίας.»

B4. επισκόπηση → σκοπεῖν
λόγος → όμολογούντων
δήμος → άποδημούντων
γραφή → έγγεγραμμένοι
μεταφορά → άπενεγκεῖν
πράξη → άναπράξητε
αδικία → συνδίκους
μεταβολή → καταβαλόντα
άγνοια → γνῶναι
έξοχος → έχοντας

Φ Ρ Ο Ν Τ Ι Σ Τ Η Ρ Ι Α

Ο Μ Ο Κ Ε Ν Τ Ρ Ο

Α. Φλωρόπουλου

για μαθητές με απαιτήσεις

http://www.floropoulos.gr - email: info@floropoulos.gr

• ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Βερανζέρου 6, Πλατεία Κάνιγγος, Τηλ.: 210-38.14.584, 38.02.012, Fax: 210-330.42.42
• ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Λ. Βουλιαγμένης 244 (μετρό Δάφνης), Τηλ.: 210-9.76.76.76, 9.76.76.77

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΤΗΣ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κυριακή 21 Οκτωβρίου 2012

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Α. Και αφού ο Κλεόμβροτος έπραξε αυτά και αφού ανέβηκε από τη θάλασσα, στρατοπέδευσε στα Λεύκτρα [...]. Και οι Θηβαίοι στρατοπέδευσαν στον απέναντι λόφο ύστερα από λίγο, μη έχοντας άλλους συμμάχους παρά μόνο τους Βοιωτούς. Τότε λοιπόν οι φίλοι, αφού πήγαιναν κοντά στον Κλεόμβροτο, έλεγαν Κλεόμβροτε, αν αφήσεις τους Θηβαίους χωρίς μάχη, θα κινδυνεύσεις να πάθεις από την πόλη τα χειρότερα. Γιατί θα θυμηθούν για σένα και όταν, αφού έφτασες στις Κυνός Κεφαλές, τίποτα δεν κατέστρεψες από τη χώρα των Θηβαίων, και όταν αργότερα εκστρατεύοντας, αποκρούστηκες στην εισβολή, ενώ ο Αγησίλαος συνεχώς έκανε επιθέσεις μέσα απ' τον Κιθαιρώνα. Αν λοιπόν στ' αλήθεια ή φροντίζεις για τον εαυτό σου ή επιθυμείς την πατρίδα, πρέπει να οδηγήσεις (εν. το στράτευμα) εναντίον των ανδρών. Οι φίλοι του λοιπόν αυτά περίπου έλεγαν και οι αντίπαλοι: Τώρα λοιπόν, είπαν, θα δείξει ο άνδρας αν πραγματικά νοιάζεται για τους Θηβαίους, όπως ακριβώς λέγεται. Και ο Κλεόμβροτος, ακούγοντας / ενώ άκουγε αυτά, παρακινιόταν να κάνει μάχη.

Β. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Β1.

τῆς θαλάττης
τῆ θαλάττη
τήν θάλατταν

τοῦ λόφου
τῶ λόφω
τόν λόφον

τοῦ συμμάχου
τῶ συμμάχῳ
τόν σύμμαχον

τῶν θαλαττῶν
ταῖς θαλάτταις
τάς θαλάττας

τῶν λόφων
τοῖς λόφοις
τούς λόφους

τῶν συμμάχων
τοῖς συμμάχοις
τούς συμμάχους

τῆς πόλεως
τῇ πόλει
τήν πόλιν

τῶν πόλεων
ταῖς πόλεσι(ν)
τάς πόλεις

B2. Οριστική Ενεστώτα

εἶμί
εἶ
ἐστί(ν)
ἐσμέν
ἐστέ
εἰσί(ν)

Υποτακτική Ενεστώτα

ᾧ
ῆς
ῆ
ᾧμεν
ῆτε
ᾧσι(ν)

B3.

ἐστρατοπέδευον
ἐστρατοπέδευες
ἐστρατοπέδευε
ἐστρατοπεδεύομεν
ἐστρατοπεδεύετε
ἐστρατοπέδευον

λέγουσι (ν)
ἔλεγον
λέξουσι (ν)/ἔροῦσι (ν)
ἔλεξαν, εἶπον
εἰρήκασιν
εἰρήκεσαν

στρατεύων
-
στρατεύσων
στρατεύσας
ἐστρατευκώς

ἐκινδύνευσας, κινδυνεύσης, κινδυνεύσαις/-σειας, κινδύνευσον

Γ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

ποιήσας: επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος
«ὁ Κλεόμβροτος»

ἐπί τῷ λόφῳ: επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο στο ρήμα ἔστρατοπεδεύσαντο

τῷ Κλεομβρότῳ: αντικείμενο στη μετοχή «προσιόντες»

ὑπό τῆς πόλεως: εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικοί αιτίου στο «παθεῖν»

τά ἔσχατα: σύστοιχο αντικείμενο στο «παθεῖν»

παθεῖν: τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα «κινδυνεύσεις», ταυτοπροσωπία (υποκείμενο σύ).

σου: αντικείμενο στο ρήμα «Ἀναμνησθήσονται»

τῆς χώρας: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική διαιρετική από το «οὐδέν»

ὁ ἀνὴρ: υποκείμενο στο ρήμα «δηλώσει»

ἀκούων: επιρρηματική τροπική (ἢ χρονική) μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος «ὁ Κλεόμβροτος»